

NOVES VARIETATS PER LA DOP MONGETA DEL GANXET I LA DOP FESOLS DE SANTA PAU

SETEMBRE DE 2019

RESUM

Catalunya compta amb una gran diversitat de varietats tradicionals de mongetes. Entre elles en destaquen les del Ganxet i les de Santa Pau. Ambdues, tenen unes característiques organolèptiques singulars (són molt cremoses, tenen la pell molt poc perceptible i un sabor suau però intens) i tenen el distintiu de qualitat de Denominació d'Origen Protegida (DOP). Tot això fa que siguin molt apreciades pels consumidors per la qual cosa, cada cop més, els productors mostren més interès en el conreu d'aquestes varietats. L'equip de la Fundació Miquel Agustí (FMA) porta més de vint anys treballant en la recuperació, conservació i millora de varietats tradicionals catalanes i, en especial, amb les mongetes seques. Durant aquest temps la FMA ha dut a terme nombrosos estudis dins les àrees de conreu de les mongetes del Ganxet i els fesols de Santa Pau. L'experiència adquirida ha permès desenvolupar i seleccionar noves varietats de mongetes per tractar de solucionar alguns dels problemes detectats en els darreres anys com ara, una arquitectura poc erecta de les varietats existents, manca de diversitat de cicles de cultiu o elevat percentatge d'esberlat durant la cocció en el cas dels fesols de Santa Pau. En aquest context, l'objectiu principal d'aquest projecte demostratiu és donar a conèixer 6 noves varietats de mongeta seca del tipus Ganxet i 3 noves varietats del tipus Tavella Brisa (fesols de Santa Pau). A més a més, també pretén donar eines als productors per a millorar el seu maneig.

Durant el primer any de projecte es va instal·lar una parcel·la demostrativa a la zona del Maresme amb 6 varietats del tipus Ganxet. El maneig del cultiu, i més concretament, l'asprat de les mongeteres, es va fer seguint dues estratègies diferents: amb grups de quatre canyes format les conegudes polleres o cabanes i en espatllera amb xarxa de plàstic. Això va permetre esbrinar que, de mitjana, les varietats mostraven produccions superiors en el cultiu amb xarxa. A més a més, també es va editar un vídeo tutorial i un manual que expliquen pas a pas com fer el muntatge de l'estructura per conduir les monetes amb la xarxa i com fer el procés de post-collita. Pel que fa a les mongetes de Santa Pau, també es va instal·lar una parcel·la demostrativa que, per primer cop va permetre mostrar el comportament de les plantes utilitzant el mateix maneig que els productors de la localitat. Durant el desenvolupament del cultiu es van realitzar jornades de camp i, alhora, també es van recollir una sèrie de dades que complementen les obtingudes en estudis previs. Tota aquesta informació es va donar a conèixer a través de la web de la Fundació Miquel Agustí i de les jornades organitzades per la presentació de resultats. A més a més, a les jornades es va parlar sobre les característiques organolèptiques de les noves varietats i el seu comportament culinari. I també, sobre bones pràctiques per la multiplicació i conservació de les llavors.

01. Objectius

Els objectius principals d'aquest projecte demostratiu són mostrar als agricultors de les dues DOPs de mongeta que hi ha a Catalunya les noves varietats de mongeta desenvolupades per l'equip de la FMA, i alhora, dotar-los d'eines per fer-ne un ús correcte tant al camp, com durant la conservació.

02. Descripció de les actuacions realitzades

Les actuacions més destacades portades a terme es divideixen en tres apartats:

a) La instal·lació de una parcel·la experimental amb les noves varietats del tipus Ganxet, per tal de mostrar les seves característiques agronòmiques, morfològiques i sensorials. El maneig del cultiu es va fer utilitzant dues estratègies diferents: amb canyes

formant les anomenades polleres o cabanes i amb xarxa de plàstic, en espatllera (Foto 1).

b) Instal·lació de una parcel·la experimental amb les varietats del tipus Tavella Brisa (fesols de Santa Pau) desenvolupades per l'equip de la FMA, per tal de mostrar les seves característiques agronòmiques, morfològiques i sensorials. En aquest cas, el cultiu es va fer seguint el mateix maneig mecanitzat que fan els productors de la localitat.

c) Realització d'activitats de divulgació i transferència lligades a cada una de les dues varietats a través de jornades de camp, jornades de presentació de resultats i la creació de nous materials.

Foto 1. Parcel·la demostrativa amb mongetes del Ganxet on es pot veure el cultiu amb canyes i amb xarxa (Foto: Daniel Fenero).

03. Resultats

L'anàlisi de les dades recollides a la parcel·la experimental amb les mongetes del Ganxet ens indica que les diferències més destacades entre les varietats estudiades es troben a la morfologia (principalment la curvatura) i el pes de la llavor, però sobre tot, a la producció (Foto 2). Pel contrari, tot i que els valors pel % de rebuig van ser elevats, no es van trobar diferències significatives entre varietats.

A l'estudi del tipus de maneig, els resultats obtinguts indiquen que s'obtenen produccions superiors quan l'asprat es fa amb xarxa, coincidint amb els resultats obtinguts en estudis previs (Almirall *et al.*, 2008). Això pot ser degut a que l'ús d'aquest sistema per conduir les mongeteres ofereix una sèrie de avantatges. Com que les mongetes es disposen en espatllera amb passadissos més amples es facilita l'aplicació dels tractaments fitosanitaris i, a la vegada, fa que les mongetes estiguin més airejades,

i s'assequin més ràpid i millor quan és l'hora de fer la collita.

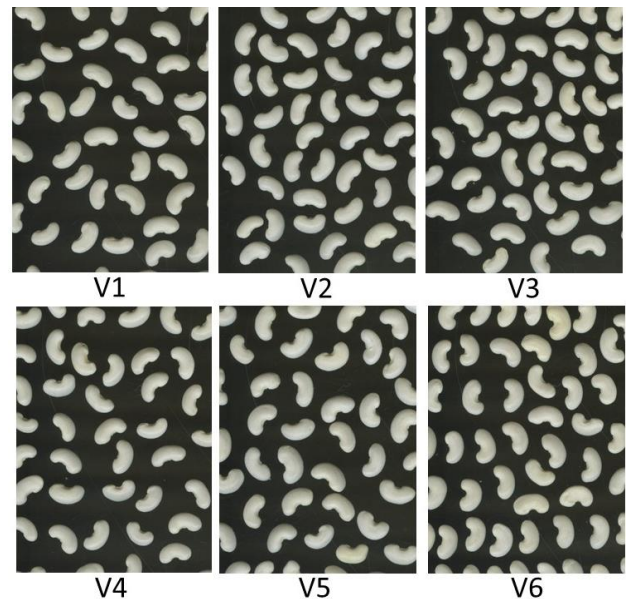

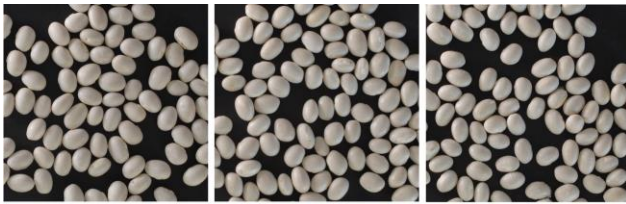
Foto 2. Aspecte de les llavors del tipus Ganxet (Foto: Helena Isern).

Pel que fa als fesols de Santa Pau, la parcel·la demostrativa va permetre, per primer cop, mostrar el comportament de les noves varietats en un cultiu mecanitzat, tal i com fan els productors de la localitat (Foto 3).

Foto 3. Parcel·la demostrativa amb els fesols de Santa Pau (Foto: Nom autor/a).

Per una altra banda, durant el cultiu també es va poder observar amb molta claredat les diferències en el cicle de cultiu i el port de les plantes. Així doncs, les varietats Colltort i Puigdemar es caracteritzen per tenir el port erecte i un cicle més curt que Roca negra. Aquesta, per la seva banda, té el port postrat i fa circells. A diferència del que passa amb les mongetes del Ganxet, en el cas del fesols de Santa Pau, no s'observen diferències en la morfologia de les llavors (Foto 4).

Colltort Puigdemar Roca negra

Foto 4. Morfologia de les llavors de les varietats del tipus Tavella Brisa (Foto: Helena Isem).

04. Àmbit d'aplicació

Els beneficiaris de les actuacions portades a terme són els professionals del sector agroalimentari en general i, més concretament, els productors de les mongetes del Ganxet i dels fesols de Santa Pau. Durant el desenvolupament del projecte, a més de les actuacions realitzades, s'han generat una sèrie de documents digitals i gràfics que estaran penjats a la web de la Fundació Miquel Agustí on tothom els pot consultar.

05. Conclusions i accions futures

L'execució d'aquest projecte demostratiu ha permès

donar a conèixer les característiques agronòmiques, morfològiques i sensorials de 6 noves varietats del tipus Ganxet i 3 del tipus Tavella Brisa a través del seu conreu en parcel·les demostratives. Pel que fa al maneig del cultiu de les mongetes del Ganxet, sembla que el conreu amb xarxa de plàstic ofereix certes avantatges que donen lloc a un augment de la producció per planta. A la parcel·la demostrativa ubicada a Santa Pau s'ha pogut observar, per una banda, el comportament de les plantes amb el maneig mecanitzat, i per altra banda, les diferències en el port i el cicle que presenten les noves varietats. A més a més, s'han creat una sèrie de materials divulgatius que permetran millorar el maneig dels cultius.

06. Referències

Almirall, A., Bosch, LL., Cáceres, A., Casañas, F.; Romero del Castillo, R., 2008. La mongeta del Ganxet i el seu cultiu, a: DAAM (Ed.), Varietats vegetals tradicionals catalanes (I): Mongetes del Ganxet. Dossier tècnic núm. 29. Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural, Barcelona, pp. 8-13.

DADES DEL CENTRE DE RECERCA

NOM: Fundació Miquel Agustí

ADREÇA: ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA DE BARCELONA, Esteve Terrades 8, Ed. D4, 08860 Castelldefels.

WEB: www.fundaciomiquelagusti.cat

DADES DE CONTACTE: Ana Rivera Pinzano (ana.rivera@upc.edu)

PRESSUPOST

Pressupost total del projecte: 29.990 €

Contribució de la UE al pressupost: 12.895,70 €

DIFUSIÓ DEL PROJECTE

Les principals accions de divulgació i transferència que s'han realitzat són:

1. Organització de jornades de camp.
2. Realització de jornades tècniques amb l'objectiu d'exposar els resultats.
3. Organització de un tast dirigit de mongetes cuites.
4. Edició un vídeo tutorial i un manual que permeten conèixer pas a pas com es munta l'estructura amb xarxa i també com es fa el procés de post-collita amb aquest sistema.
5. Publicació de notícies i documents relacionats amb el projecte a la pàgina web de la Fundació Miquel Agustí (www.fundaciomiquelagusti.cat).
6. Publicació dels avanços del projecte a través de les xarxes socials (Twitter, @FMAoficial i Instagram, FMAoficial).

Amb el finançament de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia, Pesca i Alimentació

Fons Europeu Agrícola
de Desenvolupament Rural:
Europa inverteix en les zones rurals

Projecte finançat a través de l'operació 01.02.01 de Transferència Tecnològica del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2020.

Ref.: 026_2017